Radomer- № 31 (271) „Nal. poczt. uiszczone ryczałtem" 10 זײַטן VI-ער יאָהרגאַנג ב״נט

Radom Pi…ek 9 Sierpnia 1929

ראַדאָם, פרײטאָג ג' מנחם אב תרפ״ט.

פרײַז 25 גראָשען.

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

Redakcja i Admistracja

Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

Do Biblo Jagiello

אַנאָנסען פרײַזן:

אײן מיליםעטער שורה: פאַר'ן טעקסט 40 גר.
„ „ „ אין „ 60 „
„ „ „ נאָכ'ן „ 35 „
די ערשטע און לעצטע זײט גערעכנט 8 שפּאַלטן
אין טעקסט 4 „

PODZIĘKOWANIE.

Składam serdeczne podziękowanie Panu Doktorowi J. GOLDBLUMOWI praktykującemu w Garbatce za kompletne wyleczenie brata mego z ciężkiej choroby.

S. Kajler
Magister Farmacji.

שמשון רובין רײזעל רײזמאַן
ראַדאָם קאָזשעניץ

תנאים געשריבען

ראַדאָם. ליפּיעץ 1929.

אונזערע הארציגסטע ברכות
דעם חבר שמשון רובין
צו די תנאים מיט פרל' רײזעל רײזמאַן
זאָל גליק און צופרידענהײט שטענדיג עגזיסטירען
אין אײער לעבען.

װינשען חברים:

ה. ראָזענשטײן, ש. האכגלאָבער,
ח. קאַרפּענקאָפּ, י. אלטמאַן.
מ. פינקעלשטין, י. קירשענבוים,
י. אפּעלבוים, מ. קלײנמאַן.

Powszechny Bank Spółdzielczy
Spółdz. z ogr. odp.
w Radomiu, Lubelska 27.
TELEFON № 502.

די באַנק פּאָװשעכני ראַדאָם

לובלינער 27, האָט דעם כבוד בעקאַנט צו מאַכען, אַז צוליב'ן דערהאַלטען אַ גרעסערע געלד-סומע פון דער צענטראַלער באַנק אין לעמבערג, זענען מיר אימשטאַנד צו ערטײלען אונזערע מיטגלידער הלוואות, טראַנסען אויף אינקאַסעס און אויף דיסקאָנטא.

גלײכצײטיג װערט בעקאַנט געמאַכט, אַז עס װערט אָנגענומען אָבשפּאָרונג'ס-װקלאַדען פון די קלענסטע סומען אָן לויט די העכסטע פּערפּראָצענטירונג און אויף זעהר גוטע בעדינגונגען.

בעמערקונג: אונזער אינקאַסע - אָבטײלונג איז געװאָרען רעאָרגאַניזירט און מיר זענען אין דער מעגליכקײט, אָנהײבענדיג פון דעם 1-ען שערפּיען 1929, אָנצונעמען אינקאַסעס פון אָרטיגע װעקסלען צום פרײַז 20 גר. פון שטיק.

װעקסלען פון פאָלגענדע שטעדט:
שידלאָװיעץ, קאָזשעניץ, אילזשאַ, זװאָלין, פשיטיק
צום פרײַז 1 זל. פון שטיק.

װעקסלען אויף ערטער, װאו ס'געפינט זיך אָבטײלונגען פון „באַנק-פּאָלסקי":
צום פרײַז 1.50 פון שטיק.

אויף די ערטער, װאו מיר האָבען אונזערע קאָרעספּאָנדענטען, רעכנען מיר צו קאָנקורענץ-פּרײזען. און אויף אַנדערע ערטער — גענוי לויט די פּאָסט - פּרײזען.

די אינקאַסעס װערן אויסגעצאָלט דעם זעלבען טאָג פון אײַנפליסען.

אונזער טיעפען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
ה' יונה גאָלדבערג
צוליב'ן פריהצײַטיגען טױדט פון זײַן אײַדעלער פרוי
שפרינצע נ. ע.
אדװאָקאַט ז. ראַקאָטש און פרוי.

GARBARNIA

Spółka z ogran. odpow.

„CHROM" — w — Radomiu

przyjmuje do przerobu skóry bydlęce (bukaty) cielęce, końskie i kozie na chrom czarny i kolorowy

Wyrób pierwszorzędny. Warunki przystępne.

powszechnie znany ze swej dobroci

גאַרבערײ-געזעלשאַפט

מיט בעגר. האַפטונג „חראָם" — אין — ראַדאָם

נעמט-אָן צום אויסארבײטען

רינד-פעל (בוקאַטען), קאַלבס-פעל,
פערד און קאָזע-פעל
אויף שװאַרצען און קאָליערטען כראָם

פּרעפעקלאַסיגע אויסאַרבײטונג. צוגענגליכע בעדינגונגען.

די פירמע „חראָם" איז איבעראַל בעקאַנט מיט דער גוטער קװאַליטעט פון איהר אויסאַרבײטונג.

נאָכאַמאָהל: באַנקראָטען און הפקרות.

(אַ תשובה אויף דער אָנגעווייטאָגטער פראַגע דעם ראַדאָמער סוחר ה' מ. ב—ר.)

אין איינע פון די פריהעריגע נומערן פון אונזער צייטונג האָבען מיר אין אַ אַרטיקעל א. נ. „באַנקראָטען און הפקרות" בעריהרט די אָנגעווערטאָגטע פראַגע פון אונזערע עקאָנאָמישע אינ-טערעסען און געקומען צום בעשלוס, אַז אויב אונזערע סוחרים מוטשען זיך און פייניגען זיך אָהן אויפהער, זאָל תעניגפסענס געמאַכט ווערען אַ גדר צווישען די האָס, אַז זיי קענען נישט אריבער מוזען זיי אַרונטער ד. ה. ווי באַלד זיי האָבען נישט קיין אויסוועג צו בלייבען שטעהן אויף די פיס מוזען זיי באַנקראָטירען, ביז די וואָס טוהען דאָס זעלבע מיט אַ לייכט געוויסען אָהן וועלכען עס איז ישוב הדעת און דאָס קומט זיי אַזוי לייכט אָב ווי איבערצו-לייגען איין פיס אויפ'ן צווייטען.

מיר האָבען דאָן מאָטיווירט. אַז מען טאָר נישט ארויפשטעלען אויף-איין-און דערזעלבער מדרגה די פירמעס, וואָס באַנקראָטירען דערפאַר, ווייל זיי זענען צובראָכען געוואָרען, סיי צוליב די אונ-געהויערע שטייערן-פערפליכטונגען. מיט וועלכע זיי זענען בעלאַסטעט געוואָרען, ווי צוליב דעם, וואָס זיי זענען אריינ-געפאַלען ביי זייערע קונדען, וועלכע האָבען זייערע וועקסלען נים געצאָהלט, ביז די, וועלכע קענען נישט בעווייזען וואָסערע סבות עס האָט זיי געצווינגען, אַז זיי זאָלען באַנקראָטירען, און מיר האָבען דאָן פערשטאַנען, אַז עס זענען פאַראַהן צווייערליי באַנקראָטען: נעצ-וואונגענע און בייזוויליגע.

געצווינגענע באַנקראָטירטע פירמעס האָבען מיר פערשטאַנען, דאַרף מען בנונע זיי אַלע מעגליכסטע מיטלען אַנווענדען. בכדי זיי ארויסצוראַטעווען פון די שווערע סיטואַציע, אין וועלכע דער שווערער מצב האָט זיי אריינגע-טריבען. און די בעוואוסטזיניגע באַנק-ראָטניקעס דאַגעגען, דאַרפען מיר אויס-מיידען אויף טריט און שריט, און אויב זיי וועלען נישט קענען בעוויי-זען, אַז פערשטענדליכע סיבות האָבען זיי דערפיהרט צו דער קאַטאַסטראָפע, זאָלען זיי אין דעם פאַל געשטעמפעלט ווערען אויף דער שוואַרצער ליסטע אַלס בייזוויליגע באַנקראָטניקעס. אַלס אינ-דיווידועס. וועלכע לאָזען יענעם נישט לעבען און מאַכען זיך אויף הפקר. מיר זענען דעריבער געקומען צום בעשלוס, אַז מיר טאָרען נישט לאָזען טאָלערירען אָט די געפעהרליכע מע-טאָדען און מיר האָבען פאַרגעלייגט. אַז עס זאָל געשאַפען ווערען אַזאַ מין קאָמיטעט, וועלכער זאָל האָבען די אויפגאַבע צו קעמפען געגען די פריי-וויליגע הפקרות.

דער מחבר, אַ ראַדאָמער סוחר מ. ב—ר. איז נישט מסכים מיט אינזער מיינונג, אַז עס קען בכלל געשאַפען ווערען אַזאַ קאָמיטעט. וועמענס שופטים עס זאָלען זיין ריין און זאָלען קענען דעצידירען איבער יענעמ'ס טאָלידקייט און עהרליכקייט. אויך קען אַזאַ קאָ-מיטעט, לויט דער מיינונג פון מחבר. נישט פעסטשטעלען, ווער עס באַנקראָ-טירט בייזוויליג און ווער צוליב דעם, וואָס ער האָט קיין אַנדערע עצה נישט.

עס וואָלט געווען, זאָגט דער מחבר, די העכסטע צייט, זיך נו דעמאַסקירן און זאָגען דעם ריינעם אמת, ווי טרויריג ער זאָל נישט זיין. נו, ליגט טאַקע דער טרויעריגער ריינער אמת אין דעם, אַז די שופטים אליין זענען שוין אויך נכשל געוואָרען ניין, אַזוי ווייט האַלט עס נאָך נישט און צוליב דעם טאַקע, וואָס מיר ווילען, אַז די לופט זאָל נים פערפעסטעט ווערען, אַז אַ אָנשטענדי-גער סוחר זאָל טאַקע קענען בלייבען אָרענטליך און רעיעל. צוליב דעם טאַ-קע פאָדערט זיך נישט צו פערמאַכען די אויגען פאַר דער ווירקליכקייט און צו זעהן צו ראַטעווען דאָס, וואָס איז עהרליך און ריין און קעמפען געגען דעם, וואָס איז הפקר און נידערטרעכ-טיג, וואָס נעמען ליידער אָן וואָס אַמאָל שרעקליכערע פאָרמען צו וואָס קיין אָנשטענדיגער סוחר און מענש טאָר נישט דערלאָזען.

ביי אייך קומט אויס, אַז ווייל די צייט איז שלעכט קומט טעכניש אַ עקאָ-נאָמישער קראַך. וועלכער רואינירט קאַטאַסטראָפאַל דעם סוחרטום און עס הויבען זיך אָן שיטען פראָטעסטען. קלאָזוולעס, זאַיענטשעס. פערשטעהט זיך, אַז אין אַזאַ פאַל ווערט דער סוחר דערפיהרט צום שרעקליכסטען מצב און ער בלייבט זעלבסטפערשטענדליך אין אַזאַ מאָמענט אונבעהאָלפען, טאָ פאַרוואָס רופט איהר דאָס אָן „בייזווי-ליגער באַנקראָט"?

בייזוויליגע באַנקראָטניקעס הייסען ביי אונז די, וואָס נעמען אָב סחורות וויפיעל עס לאָזט זיך זיי און ענטלוי-פען מיט זיי וואו דער פעפער וואַקסט. און נאָכהער דאַרף מען זיי געהן זו-כען. אזוינע זאָכען הערען מיר לעצ-טענס גאַנץ אָפט. פערשטעהט זיך, אַז אין דעם פאַל זענען נישט וועניגער שולדיג די וואָס גיבען אַנ'בעגרעניצ-טען קרעדיט די דאָזיגע הפקר מענשען.

בייזוויליגע באַנקראָטניקעס הייסען ביי אונז אויך די, וואָס וואַרפען מיט סחורות אויף רעכטס און אויף לינקס צו אונפערשטענדליכע קאָנקורענץ-פריי-זען, אלזאָ ביליגער, ווי עס גיט די די ערשטע קוועלע, און נאָכהער נאָכ'ן אָפהאַנדלען עטליכע יאָהר, מאַכט מען דעם גרויסען קראַך.

עס זענען נאָך פאַראַהן פערשידענע, פערשידענע אונלעגאַלע קאָמבינאַציעס, צו וועלכע קיין אָנשטענדיגע פירמא קען זיך נישט דערהויבען — און דער סוף איז, אַז אַ רעיעלע פירמא מוז קאַפּי-טולירען צוליב די הפקרות פון די ווילד-אָנגעוואַקסענע גרעזער, וועלכע האָבען פאַר קיינעם קיין פעראַנטוואָרט-ליכקייט נישט און רעכנען זיך מיט גאָרנישט.

פערשטעהט זיך, אַז ווי באַלד אונ-זערע סוחרים-אָרגאַניזאַציעס און פער-איינען וואָלטען געשטאַנען אויף זייער געהעריגער הויך, וואָלט דאָס הפקר נישט געווען דערגאַנגען צום איצטיגען טרויעריגען מצב, ווייל אין געגעבענעם מאָמענט וואָלט געווען נעצווינגען דער פיטגליד צו ערקלערען זיין פעראַי, ווי אַזוי ער בעשטייט צו פערקויפען אונטער'ן פרייז, אָדער פאַרוואָס נעמט ער סחורות אונפעראַנטוואָרטליכע מענ-שען.

האָבען מיר אָבער דערווייל נישט אַזוינע אינסטאַנצען, מוז געשאַפען ווע-רען אַזוינע קאָמיטעטען, וועלכע זאָלען נישט דערלאָזען, אַז סחורות זאָלען געוואָרפען ווערען אויף הפקר, בכדי דער, וואָס האָט געוואָרפען זאָל קענען הונדערט פאַכיג אָנרויבען.

איבריגענס איז די פראַגע אַ נעגוג-אַקטועלע און אָנגעווערטאָגטע, אַזוי, אַז מ'מעג זיך איהר דעבאַטירען און עס וואָלט געווען געוואונטשען, אַז יעדער, וואָס האָט נאָר וואָס צו זאָגען. זאָל דאָ זיין אמת אויפריכטיג וואָרט לאָזען הערען.

די עצה, אַז דאָס בעסטע און ראַ-דיקאַלסטע מיטעל וואָלט געווען, אַז מיר זאָלען קעמפען, אַז דער „גוטערוס קלאָזוס" זאָל בעזייטיגט ווערען אויף יעדען געביעט און מיר זאָלען צוגע-לאָזען ווערען צו רעגירונג'ס-פאָסטענס און עס זאָל אפילו ענטשטעהן אַ פרייע עמיגראַציע, איז אַודאי און אַודאי אַ גוטע, אָבער עס זענען דאָך פאַראַהן אַ סך גוטע זאַכען, וועלכע לאָזען זיך בכלל נישט רעאַליזירען. ווער שמועסט נאָך, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען דרינגענדע גייסטלאַנדיגע הילף וועלכע מוז וואָס שנעלער קומען, קענען מיר זיך דאָך אין אַזאַ מאָמענט אַודאי נישט אריינלאָזען אין פאַנטאַזיעס און אוי-טאָפיעס.

ר. לע.

Od wielu lat już istniejące

Biuro Próśb TŁOMACZEŃ — i — PRZEPISYWAŃ

p. f. „PROLITEX"

RADOM, WAŁOWA 5, oficyna I-e piętro.

USKUTECZNIA

Podania, skargi, opozycje, apelacje w sprawach cywilnych, karnych, wojskowych i paszportowych oraz **rekursy do wszystkich urzędów państwowych i administracyjnych**

KORESPONDENCJA HANDLOWA

umowy i punkt. przedrejentalne

דער קאנגרעס.

ווי עס ווייזט זיך ארויס, איז דער איצטיגער קאנגרעס, א קאנגרעס פון פרידען, פון שלום צווישען די פערשידענע ריכטונגען, וואס בעקעמפפען זיך אין ציוניזם אזוי העפטיג.

געווען פאראויסגעזעהן, אז די רעדער וועלען ניט קענען זיך איינהאלטען פון ארויסזאגען יעדער זיין שטאנדפונקט, אייגענטליך דער שטאנדפונקט פון דער ריכטונג, וועלכער ער פערטרעט, די רעדעס וועלען געוויס ווערען געהאלטען מיט דעם שטענדיגען פאטאס, און דעמזעלבען פייער, וואס שטענדיג. אבער ס'איז קיין ספק נישט געווען, אז אלעמען וועט בצהערשען דאס גרייסע אחריות פון דער צייט, די וויכטיגקייט פון איצטיגען מאמענט אין דער ציוניסטישער בעוועגונג, און אלע וועלען זיי קומען צו איין הסכם.

אט זעהען מיר פון די ידיעות, וואס קומען אן פון ציריך, אז די רעוויזיאניסטען זאלען אויך אריינטרעטען אין דער פערברייטערטער אגענץ, זיי זאלען זאגאר, לויט דער זעלבער ידיעה, ווייטער פלייבען אין דער אפאזיציע אינערהאלב דער אגענץ, אבער א אפאזיציע, וואס געפינט זיך אינוועניג און פיהלט אויף זיך דאס אחריות פאר דער עצם זאך, איז גישט בלויז נישט שעדליך, נאר טיילמאל זאגאר נוצליך. איז דאך אונז בעקאנט דאס, וואס פראפ. ווייצמאן האט געזאגט אויף זיין גרעסטען געגנער זשאבאטינסקי'ן, אז ווען ער זשאבאטינסקי זאל ניט זיין, וואלט מען איהם געדארפט שאפען, ווייל די אפאזיציע, ווי ווייט מען זאל זיך מיט איהר נישט רעכנען, ברענגט צו געוויסע עראבערונגען.

און אט זאגען טאקי די ראדיקאלע ציוניסטען און די רעוויזיאניסטען, אז ווען נישט זייער אפאזיציע, וואלט די יודישע אגענץ נישט געהאט דעם איצטיגען אויסזעהן, און די ציוניסטישע ארגאניזאציע וואלט געמוזט פערציכטען אויף געוויסע רעכט, וואס זי האט בעקומען און פאר וועלכע זי האט געקעמפט נאר א דאנק דער אפאזיציע.

מיר זעהען זאגאר, אז די לינקע ארבייטער-גרופירונגען אין ציוניזם האלטען זיך ווייטער פעסט ביי זייערע פרינציפען, און די קבוצות - פראגע פערנעמט ווייטער דעם אויבען-אן פון די דעבאטען אויפ'ן קאנגרעס, זיי, די חברים פון לינקס רעכנען זיך פיעל מאל נישט מיט דער ווירקליכקייט, און מיט דעם פאקטישען צושטאנד פון דער זאך, נאר זיי קעמפען מיט אלע מיטלען פאר זייערע פרינציפען פון וועלכע זיי ווילען נישט אבטרעטען, אבער פארט זענען מיר זיכער, אז זיי טאקע זיי, די, וואס זיצען אין ארץ-ישראל און זענען פאקטיש מעהר ווי אנדערע פעראינטערעסירט, אז די אויפבוי-ארבייט זאל געהן וואס בעסער און שנעלער, זיי וועלען פארט נישט וועלען מיט זייערע אייגענע הענד צושטערען און שאדען ברענגען דעם ווייטערען נארמאלען גאנג פון דער ארבייט און די ענטוויקלונג פונ'ם ישוב, אויב די מעהרהייט וועט זיין געגען זיי, און וועט זייערע פרינציפען נישט וועלען נאכקומען.

כאראקטעריסטיש איז דער קאמף וואס האט זיך ענטוויקעלט באלד אין אנהויב, אייגענטליך נאך איידער דער קאנגרעס האט זיך געעפענט, צווישען דעם קרן קימת מיט'ן קרן היסוד, די צוויי פאנדען, וועלכע האבען די אויפגאבע אויפצובויען די יודישע נאציאנאלע היים אין א"י.

דער קרן קימת לישראל איז טאקי דער פאפולערסטער פאלקס-פאנד, און זיין אויפגאבע אויסצוקויפען דעם באדען אין א"י און איהם ערהערבען אלס אייגענטום פון יודישען פאלק איז אהן ספק דאס וויכטיגסטע און גרעסטע וואס קען און דארף געטהון ווערען, אבער דער קרן היסוד, וועלכער גיט ווידער די מעגליכקייטען און שאפט די מיטלען, אז דער באדען, דורכ'ן קרן קימת איינגעקויפטער, באדען זאל בעארבייט ווערען, און וואס האט בעוויזען שרעקליכע שטחים ערד צו פערוואנדלען אין בליהענדע קאלאניעס, פון וועלכע די גאנצע וועלט שטוינט. ער קען דאך געוויס אויך נישט אוועקגעשטעלט ווערען אין דער צווייטער רייהע, ווייל אהן דעם קרן-היסוד, אהן זיינע אונטערשטיצונגען פאר די חלוצים און ערד-ארבייטער וואלטען נאך ביז היינט טויזענדער דונאם באדען געשטאנען פוסט און די ארבייט פון קק"ל וואלט זיך אויך נישט אנגעזעהען.

און אויב דער קרן-היסוד וועט זיך געפונען אונטער דער אויפזיכט פון דער אגענץ, פארוואס וויל גראד דער קרן קימת א געוויסע אויטאנאמיע נישט צו זיין אונטערווארפען אונטער דער קאנטראל פון דער פערברייטערטער אגענץ.

מיר גלויבען אבער, אז דאס זענען אלץ גוטע וואונשען, דאס ווילען די פארשטעהער פון די דאזיגע פאנדען ערהערבען פאר זייערע פאנדען מעהר גינסטיגע און בעגענגליכע פריווילעגיעס אום דערמיט צו פערגרעסערען זייערע הכנסות, אבער צוליב דעם וועט געוויס צו קיין ערנסטע דייבונגען נישט קומען, ווייל פארט איז דאך דער גאנצער קאנגרעס דערפאר, אז ביידע זאלען ווי אמבעסטען פונקציאנירען און זאלען ברענגען פאר'ן ישוב די רעזולטאטען, פאר וועלכע זיי זענען געשאפען געווארען.

זאל דאס טאקי אזוי זיין און זאל דער איצטיגער אזוי וויכטיגער קאנגרעס זיין אזוי ווי מען רופט איהם דער קאנגרעס פון ארבייט און שלום.

י. פ.

מיין ווייב'ס שניידער

מאנאלאג פון א „שטרויענעם אלמן".

— מאיע אושאנאוואניע, פראשען! קומט אביסעל ווייטער! זעצט זיך! ס'איז אפילו אביסעל אנ'אופארדנונג, נאר ס'מאכט נישט, אט שטעהט א ליידיגע שטיהל!

— אויף וועמען? אויף מיין ווייב פרעגט איהר זיך? וואס דארפט איהר עפעס מיין ווייב? ויאפ? איהר זענט איהר שניידער? אך, פארדאן, בעט איך אייך איבער, נאר זאלט איהר מיר געזונד זיין, ווי קומט עס צו אייך, אלס מענש, ביי וועמען אלץ איז אויסגעמאסטען און צוגעשניטען אויט'ן צענטימעטער, אז איהר זאלט נישט וויסען, אז ס'איז היינט דאטשע-סעזאהן און, אז קיין איין לייטיש ווייבעל איז איצט נישטא אין שטאדט? און חוץ דעם, האט איהר דאך אליין איהר אויפגענייט א גאנצע „וויפראווע" פון קאסטיומען, קורצע קליידלעך מיט גרויסע דעקאלטען און אהן ארבעל, ספעציעל לויט דעם דאטשע שלחן-ערוך, טא וואסזשע פרעגט איהר זיך איצט, וואו מיין ווייב איז?

— וואס? איהר קומט טאקע מיט'ן רעכנונג, קומט איהר. אז איך זאל אייך בעצאהלען, הייסט עס, פאר אייער ארבייט? אוושעם, ביטע זייער! ביז א פרוטה וועל איך אייך בעצאהלען און טאקע מיט'ן גרעסטען דאנק אויך, ווייל וואס הייסט איהר, וואס פאר א טובה איהר האט מיר געטוהן! איהר האט דאך מיך פשוט געראטעוועט פון משוגעים-הויז, ממש מיך דערהאלטען ביים לעבען! א שיינע צורה, מ'שטיינס-נעזאגט, וואלט איך איצט געהאט אין אזעלכע היצען, ווען איהר, א שטייגער, שפארט זיך איין און ניים איהר נישט אויף די דאטשע-גארדעראב, זי וואלט דאך נאך איצט אויך געווען אין שטוב און, ווי א גאנץ יאהר, וואלט זי מיך נאך איצט אויך געהאקט און געקלינגען אין קאפ אריין מיט איהר גלעקעל-מיילעכל, איז וואס-זשע מיינט איהר, אז מיין קאפ איז פון אייזען? און אז איך וואלט אן אפריה געוועזט לאנג אבטרייבען? גלויבט מיר, פאניע פשיאטשעלו, ווען איך שעם זיך נישט, קוש איך אייך אויס יעדער אבר, אט דאס הייסט א „נאש בראט"! נישט אנדערש, אז איהר האט אויך א ווייב און אייער ווייב דערגייט אייך אויך די יאהרען און דערפאר ווייסט איהר וויפיל ס'איז ווערט, אז מען פטרט דאס ווייב ארויס אויף א שטיקעל צייט. אבער יא, איך האב געטראפען? נו, זענען מיר דאך אוודאי פשיאטשעלעס, אמת'ע אחים לצרה!

— וואס אמת אבער איז אמת, אז ס'איז אהן א ווייב אויך שלעכט. ווארום ווי זאגט בערעלע דער געלער: „ס'איז נישט אזוי גוט מיט א ווייב, ווי ס'איז שלעכט אהן א ווייב". אט ווייט ארום א פוסטקייט אין שטוב, אלץ איז צעווארפען, „צעלאמיעט", צעשלעפט, אומעטום איז „אנגע'מושב'ט", אלץ דארף מען זיך אליין נעמען, אליין דערלאנגען, קיין גלעזעל וואסער איז נישטא, ווען מ'דארף; עסען מוז מען „משארט זנאיעט" וואו און מ'פירט זיך איבער דעם מאגען; דא איז נישטא דאס, דא פעלט יענץ און גלאט פעלט טאקע דאס ווייב אויך, אז מ'זאל זיך אמאל קאנען אויף איהר אפרייסען, אביסעל זיך דורכקריגען; מיט איין ווארט, א ווייב פעלט פארט, הלמאי זאל איך ליגענט זאגען? נאר דאך הערט איהר פאניע פשיאטשעליו, איז א פארגעניגען און א נחת, אז מ'האט א פאהר חדשים אין יאהר „אדפאטשינעק" פון ווייב,

וואָס ווילען די שרייערס?

אין שטאָדט האָט א „באָמבע" געפּלאַצט. א מעשה מיט'ן בית־יתומים. מיט איינמאָהל איז אונזער שטאָדט געוואָרען א גאַנצער בעל־רחמניות און ווער ס'האָט א מויל ליאַרעמט און מאַכט קולות. אַלץ האָט זיך גענומען צום יודישען יתום און יעדער אין ראַפּטום געוואָרען זיין בעשיצער, זיין עומד. אַפילו דער, וואָס בעשולדיגט איהם מיינט אויך נאָר זיין טובה און זאָגאָר ווען ער בעזידעלט איהם און שימפּפט איהם מיט די נידריגסטע ולזולים ווי: „גאַסען־קינד", „זיזשוטעק", „שומאַוינא", „זוויראָרניאַלי"—אַפילו דער, וואָס טרעט ארויס מיט'ן הינטער־וועלט־לעקסיקאָן אויף זיין אדרעס, מיינט אויך חלילה נישט קיין שלעכט'ס, נאָר אין אויסען דאָס גוט'ס פון'ם „פערדאָרבענעם" יתום. ער וויל איהם נישט מעהר ווי א קליין ביסעלע אויס'מוסר'ען ער זאָל זיין אנשטענדינער, „פּאַסלושנע" און דער עיקר וויסען, אז די געזעלשאַפט גיעט איהם ברויט צו עסען. — זאָל ער דערפאַר דאַנקבאַר זיין און ניט רעדען, וואָס מ'פרעגט איהם נישט.

אונזער שטאָדט האָט לשון בעקומען.

געהען יאָהרען פערביי און מען וועקט און מען רופט צו די ראַדאָמער יודען: געדענקט, דערמאָנט אייך. אז דאָרט אויף אָבאָזשיסקאָ עגזיסטירט א היים פאַר יודישע יתומים, שפּענדעט, זייט מנדב, קומט אויף פערזאַמלונגען, פעראינטערעסירט אייך — אָבער די ראַדאָמער שרייער'ס זענען דאָן שטיל, גלייכגילטיג און יעדער פון זיי רעדט זיך איין, אז נישט איהם מיינט מען — הערט ער יאָ, הערט ער נישט. — עס אהרט איהם נישט. גענוג, אז ס'געפינען זיך עטליכע מענשען, וואָס פיהרען־אָן מיט דער אינסטיטוציע און פערנעמען זיך מיט'ן גורל פון יתום. איי ווי אַזוי, מיט וואָס פאַר א מיטלען. מיט וואָס פאַר אַנ'אַנשטרענגונגען און מיט וואָס פאַר א קאָפּ־ברעכעניש—גלייכער, אז ער ווייסט נישט דערפון. ווען די אַרבייט געהט־צו שטיל, ווען די אָנפיהרער פון בית־יתומים מאַטערען זיך און בעמיהען זיך בכל אופנים די אינסטיטוציע צו דערהאַלטען, דאָן קומט נישט קיינער און מ'זעהט נישט קיינעם. מאַכט זיך אָבער עפּעס נייעס, קומט עמיצער און דערצעהלט א געשיכטע — אָה דאָן... דאָן קומען־אויף די ראַדאָמער יודען פון שלאָף און ווערען ערשט געוואָהר, אז עס עגזיסטירט א בית־יתומים. די שטילע ווערען רעדעוודיג, די גלייכגילטיגע ווערען טהעטיג און די שטאָדט וויגט זיך אין דער לענג און דער ברייט.

שאַפען זיך צדדים פאַר און קעגען. יעדער רופט „נאַ־פּאָמאָץ". פון די בעהעלטענישען שיטען זיך ארויס טייערע, ויידנע מענשעלעך מיט יראת־שמים־פנים'לעך, מיט גאָט'ס־נאָמען אויף די ליפּען און אַלץ לאָזט זיך גאַלאָפּ צום יתום. איינער וויינט און גיסט מיט טרעהרען, בעזיפצט און בעקלאָגט דעם יתום, וואָס איז נעבעך פון א שטיין געבוירען. א צווייטער שרייט און זידעלט, אז ער איז אַנ'אויסוואורף, פּסולת, געקומען פון ערגיץ א אונבעקאַנטער וועלט און פערלאַנגט פון איהם קאָרעקטקייט, דרך־ארץ, הכנעה און דאַנקבאַרקייט. א שפּאַס אַזוי דער ערשטער, ווי דער לעצטער טראָגען איהם אויף זייערע פּלייצעס, ניאַנטשען איהם. ערנעהרען איהם און ערציהען איהם פאַר גאָט און לייט.

דערווייל קאָכט זיך, דערווייל טומעלט זיך. אויפ'ן יודישען בעסיל איז שוואַרץ־שבת. איינער שרייט העכער פאַר'ן צווייטען. מען העצט, מען אַגיטירט און פּראָוואָקאַציאָנעלע שיטען זיך ווי פון א געלעכערטען זאַק. פון גרויס רחמניות צום יתום און צוליב גרויס אינטערעס צו בעווייזען דעם אמת, ווערט איינער דעם צווייטען א דם־שונא. איינער זאָגט אריין דעם צווייטען ביז'ן צעהנטען דור אוין. אז ס'איז נאָך וועניג ווערט דער יתום צו דעם אַלעם אַנ'אָביעקט פאַר פּאָליטיק־טרייבעריי און מען שלעפּט איהם אריין אַלס א „שטיין־געבוירענער" ארגומענט אין ווירוואַר, אינ'ם קאָך־קעסעל פון עיפּוש'דיגע אינטריגעס און די העסליכסטע פּאָליטישע מאַניעווערן.

איך וויל נישט אריינגעהן אין עצם פון דער זאַך, וואָס אין בית־יתומים איז פאַקטיש פאָרגעקומען. אָבער נאָך וואָס דאָס געשריי, דער רעש פון וועגען זענען עס די טומלער פון ביידע צדדים געוואָרען אזעלכע היסע פערברענטע אמת־זוכערס. און קאָנען נישט און ווילען נישט פיהלען און פערשטעהן איינער דעם צווייטען? פון וואַנען ווייסען די בעלי־רחמניות אַזוי פיל צו בעשולדיגען, און גלייכצייטיג פון וואַנען ווייסען די מוסר־זאָגער און די, וואָס זידלען אַזוי דעם יתום, אז אַלץ, וואָס די ערשטע זאָגען איז שקר און שלאָגען זיי אָב מיט אזא אייפער און פערביטערטע שנאת חנם?

צו די ערשטע וויל איך זאָגען: נישט אַזוי ווייזט מען ארויס רחמניות־געפיהלען. דרך־ארץ פאַר די, וואָס גיבען אוועק קודם כל מיה און צייט, כדי צו לינדערען די נויט פון יתום. אויב איהר האָט באמת צו בעשולדיגען — דאָן מיט קאָנסעקווענטקייט. און צו די, וואָס צוליב דער טובה פון יתום, נעמען זיי זיך די רעכט צו בעשמוצען דעם יודישען יתום, וויל איך זאָגען: האַלט! איהר ערלויבט אייך צופיעל, ווען איהר דריקט זיך אויס אויף יודישע יתומים: „גאַסען־קינדער, חיזשוסקי ספּולעטשענסטוואָ, שומאַווינא", און נאָך אַזעלכע ווערטער. אויך איהר זייט קאָנסעקווענט און גיעט אייך אָב רעכנונג, וואָס איהר ברענגט פאַר'ן מויל. מיט אַזעלכע ולזולים קאָמפּראָמיטירט איהר אייך זעלבסט. אויב מען רעדט פון אויסוואורפען, „חיזשוסקי ספּולעטשענסטוואָ" איז נאָך א גרויסע פראַגע. וואו מ'קאָן זיי מעהר געפינען... צווייטענס; וואו זענט איהר תמיד, ווען מען רופט אייך? פאַרוואָס העלפט איהר נישט מיט אין דער ארבייט און איהר בעמיהט אייך נישט, אז די דאָזיגע קינדער זאָלען בעקומען א בעסערע ערציהונג, אז פון זיי זאָלען נישט זיין קיין „וויזשוטקעס"?

בכלל וויל איך זיך ווענדען צו אַלע, וואָס שרייען און טומלען: הערט אויף מיט אייערע אגיטאַציעס. רוישט נישט און זעהט בעסער צו שטיצען דעם בית־יתומים און פעראינטערעסירט אייך מעהר, ווי ביז אהער, מיט אָט דער אינסטיטוציע, וואָס איז א שטאָלץ פאַר יעדער שטאָדט, וואָס פערמאָגט דאָס. אז איהר וועט דאָס טוהן, וועט ממילא קיינמאָהל גאָרנישט געשעהן און איהר וועט פערשפּאָרען זיך צו היצען און צו העצען.

מעהר מעשים און ווייניגער געשריי.

ד. ש — ם.

ס'איז פּשוט א היילונג צו די נערוועון און צום האַרץ; ווי ניי־געבוירען ווערט מען און מ'הייבט זיך אָן צוריק צו פיהלען אַלס שטיקעל מענש; די וועלט ווערט אַנדערש. מען ווערט א פייגעלע, וויל איך, גיי איך; וויל איך, קום איך אינגאַנצען נישט אַהיים און איך דאַרף נישט אָנגעבען קיין „ספּראַוואָזדאַניעס", ווי איך בין געווען און מיט וועמען איך האָב פערבראַכט, אָט ממש ווי אין די גוטע „קאַוואַלערסקע" צייטען און אפשר נאָך בעסער. וויל ווי דאָס „שיינע געשלעכט" זאָגט: האָט א בעהייבטער און דערצו נאָך „א שטרויענער אַלמאָן" טויזענט טעמים, פאַר וועמען ס'מעגען די כפּרה ווערען אַלע קאָחאַלירען פון דער גאַנצער וועלט.

— אי, איהר זאָגט געלד? נו געוויס קאָסט א חייב'ס דאַטשע געלד און טאַקע גראָב געלד! אַלע טאָג דערהאַלט איך טאַקי פון איהר א „נאַקאַז פּלאַטעניטשי" צו שיקען איהר געלט און געלד און אויף איהר „נאַקאַז", דאַרפט איהר פערשטיין, איז טויזענט מאָהל ערגער, ווי די אַלע „נאַקאַזען" און פון די אַלע שטייער־„אוזשענדען", צו וואָס ס'העלפען נישט אַפילו די שטאַרקסטע רעקורסען און זאָל אייך גאָט אָפּהיטען, אז אייער ווייב זאָל אייך מאַכען אַנ'עקזעקוציע, איהר מעגט זיך דערמאָלט זיכער געזעגענען מיט'ן קאָפּ און גאַנצען לייב און לעבען!... א שיינע מעשה, ניט שיקען קיין געלט! נו, שיק איך טאַקי די אמת'ע „מאַטניאַ", פון אונטער דער ערד ארויס שאַף איך פאַר איהר געלט, אבי האָב, לעב א גוטען טאָג און פּאַשע זיך דאָרט אויף דאַטשע! איך בין באַדיי גרייט זיך צו פערשולדיגען, צו פערזעצען זיך ביז איבער'ן קאָפּ אבי זיי מיר א שטיקעל צייט א ווייב — פונדרוייטענס!

וואָס? איהר ווילט אויך געלט און דאָס איז טאַקי דער רעכנונג? נו, לאָמיר איהם נאָר אָנקוקען! אמת טאַקי, אז קיין געלט האָב איך איצט נישט, נאָר ווי זאָגט מען עס: בערעכענט, איז האַלב בעצאָהלט און אז איך בין שוין בייגעקומען אַזוי פיל רעכענונגען איהרע, וועט מסתמא דער רעכענונג אויך בעצאָהלט ווערען, וואָרום אז מ'האָט א ווייב ווערט מען געוואוינט צו רעכענען... בפרט, מישטיינס געזאָגט, אַזא רעכענונגעל פון א פּאָר קליידלעך א וואַזשנער בעטרעף, פּשיאַטשל'ן ווי א עטליכע זלאָטעס, רעדט מען נישט. — נאָר פּאַניע... פּאַניע מייסטער! וואָס איז דאָס? דאַכט זיך. איהר האָט א טעות געהאַט דאַכט זיך, אז איהר האָט מיר גאָר דערלאַנגט א פרעמדען רעכענונג. האָ? ס'איז טאַקי מיין רעכענונג? אייב'ס רעכענונג? מיין רעכענונג? אָט

ראדאם האלט מ'עז מאר א שטאדט פון חכמים און דאך פעהלען נישט קיין פרייערס.

געפאהרען נאך סחורה קיין לאדז און געבליבען א „כעלעמער".

א געוויסער היגער איינוואהנער ה. ר. האט א האלב יאהר נאך דער חתונה בעשלאסען צו ווערען א סוחר און צו פאהרען קיין לאדז קויפען סחורה. איידער ער איז ארויסגעפאהרען קיין לאדז איינקייפען סחורה פאר זיין שניט-קרעמל, האט ער איינגענייט די פאר גילדען אין דער בוזעם קעשענע און איז למזל אנגעקומען קיין לאדז.

אין דער האלע אויף אגראדאווע 3 האט ער פאר זיין געלד גאר במקח איינגעקויפט אביסעל ווייסוואריג, זיידענס שטאף און האט זיך צוזאמענגעמאכט א פעקעל, גענומען אונטערן ארעם און איז אויפ'ן טראמוויי געפאהרען צו דער באהן.

אויפ'ן טראמוויי האט אונזער „כעלעמער" סוחר זיך באגעגענט מיט צוויי לאנג-געקליידערטע יונגעלייט און א ענים די יונגעלייט האבען באמערקט, אז זיי האבען צו טאהן מיט א „כעלעמער", האבען זיי איהם אנגעבאטען זייער מיטהילף ביים עקספעדירען דאס פעקעל, אויף וואס אונזער „געשיקטער און איבערגערעכנטער" בן-עיר האט מיט דאנק מסכים געווען.

אנקומענדיג צום וואקזאל האט זיך אונזער פרומער יונגער סוחר ר. ארומגעזעהן, אז ער האט נאך קיין מעריב נישט געדאווענט און אזוי ווי צייט איז נאך געווען גענוג, האט ער געבעטען די נייע בעקאנטע, אז זיי זאלען איהם היטען דאס פעקעל און אליין האט ער זיך אוועקגעשטעלט דאווענען.

ווען ער איז אויסגעשטאנען שמונה-עשרה האט ער זיך ארומגעזעהן, אז — — והילד איננו, נישטא קיין יונגעלייט, נישט קיין פעקעל, זיי זענען ווי אין וואסער אריין.

איצט שטייט דער „כעלעמער" סוחר און וואונדערט זיך:

וואוהין האבען דאס די יונגעלייט געקענט עקספעדירען דאס פעקעל? זאלען זיי דאס האבען פשוט צוגע'גנב'עט — ס'שטייט דאך אבער בפירוש לא תגנובו?...

אבער א געלעכטער אין, א זייט. דער יונגערמאן איז געבליבען אהן א א רעשטעל סחורה.

דאס געהיימניס פון די מעבלירטע צימערן.

געפאהרען איז ער פון ראדאם קיין לובלין. ארויסגעהענדיג פון באהן איז ער געגאנגען זעהר גוט געשטימט. לובלין איז איהם געפעלען און גאכמעהר די שעהנע מיידלעך, וועלכע האבען איהם אזוי ווארעם אויפגענומען אויף 1-טער מאי גאס. איינע פון זיי סטאניסלאווא פאנעוואזשיק, ריבנע 5, איז געווען גאר פריינדליך צו איהם, פשוט פארליבט זיך אויפ'ן גאס און זי האט איהם איינגעלאדען אין די מעבלירטע צימערען אויף 1-טער מאי 40.

ארויסגעהענדיג צוריק פון דאזיגען צימער האט ער אויף אמאהל פערלוירען דאס מיידעל און באלד האט ער זיך ארומגעזעהן, אז אחוץ די עטליכע זלאטעס, וועלכע ער האט אליין ארויסגענומען פון טאש פעהלט איהם נאך 100 זל. ער איז אוועק אין פאליציי.

אויסגערעדט זיך דאס הארץ. צום גליק האט פאליציי באלד געכאפט ניט בלויז דאס דאזיגע פריילעכע מיידעל פון ריבנע 5, נאר אויך אבגענומען ביי איהר די הונדערט זלאטעס. ה' מ. פ. פון ראדאם האט אבער געענדערט זיין מיינונג וועגען לובלין און לובלינער פרויען.

זי האט איהם געפאטשט — האט ער איהר... געקושט.

ביי דעם היגען יונגער פאר ג. (ושעראמסקי גאס) האט זיך אין היינטיגען פראסטען מיטוואך אפגעשפיעלט א גאנץ וואזשנע טראגי-קאמעדיע.

ווען דער מאן איז געקומען פון א „הוליאנקע", אזייגער 2 ביינאכט, און דורכ'ן קלאפען אין טהיר געגעבען צו וויסען, אז ער איז דא... האט זי — זיין ווייב — זיך געמאכט נישט הערענדיג און איהם די טהיר נישט געגאנגען עפענען. א אויפגעבראכטער פון זיין ווייב'ס „טויבקייט", האט ער מיט זיין האנד-שטעקעל אויסגעהאקט א שייב און איז אריינגעקראכען דורכ'ן פענסטער אין שטוב, מאכענדיג גוואלדיגע קולות אויף איהר, הלמאי זי האט איהם אזוי גיך נישט אריינגעלאזען. דער טומעל איז געווארען אזוי גרויס, אז איניגע שכנים האבען זיך אויפגעוועקט פון שלאף און געקומען צולויפן אונטערדי פענסטער נאכצוקוקען דעם גאנג פון די געשעהענישען...

זי, דאס יונג ווייבעל איז אבער ביי זיך נישט ארופגעפאלען. א אויפגערעגטע, פול מיט צארען, איז זי אראפ פון בעט, צוגעשפרונגען צו איהם און אראפגעלאזט 2 רעכטע פייערדיגע פעטש אין דער לינקער באק אריין.

דער מאן, דערפיהלענדיג אויפ'ן באק אזא צארטע אויפגעוואריםטע האנד פון זיין אייגענער פרוי, איז פון אנפאנג געבליבען שטיין ווי געפלעפט און נישט געוואוסט וואס מיט איהם טוט זיך. ערשט שפעטער איז ער צוגעלאפען צו איהר, ארומגענומען איהר האלז און שטארק, שטארק... געקושט.

ספארט.

בר-כוכבא — מכבי 1:2 (1:1)

מיט גרויס אינטערעס איז אין די היגע ספארט-קרייזען ערווארט געווארען דער פריינדשאפט ס-מעטש צווישען די היגע יודישע ספארט-קלובען בר-כוכבא —מכבי, וועלכער איז פארגעקומען היינטיגען שבת אויפ'ן ספארט-פעלד פון ר.ק.ס. (אלטען גארטען) ביי דער אנוועזענהייט פון א גרויסען עולם יודישע בעזוכער.

ביידע מאנשאפטען זענען ארויסגעטרעטען אין זייערע בעסטע צוזאמענשטעלען. בעזונדערס האט זיך מכבי געגרייט און זי האט דעריבער ארויסגעוויזען א עקשנות'דיגען קאמפף. ווי בעוויזען, רעפרעזענטירט מכבי אויף איינע פון די ערשטע ערטער אין קל. „בע" און האט שאנסען צו נעמען דאס מייסטערשאפט. דאנעגען ב"כ איז אויפן לעצטען ארט פון קל. „א" (ווי ס איז בעקאנט איז ב"כ דעם היינטיגען סעזאהן אדורכגעגאנגען א גרויסען קריזיס און איז כמעט אויף אלע מייסטער-מעטשען ארויסגעטרעטען מיט רעזערוו-שפילער). ביידע דערמאנטע קלוי-

---

אז'א סומע קוסט אייך! וואס רעדט איהר? א רעכענונג דריי הונדערט זיבעצען זלאטעס מיט פינפציבעציג גראשען! פארוואס? פארוועך? פאר א פאר דינע ליעטנע קל יידלעך צי זעגט מיר „פשיטאמנע"ן צי ווייסט איהר וואס איהר רעדט? איהר האט היינט געמוזט פרוקען בראנפען, נישט אנדערש! וואס הייסט עטליכע הונדערט זלאטעס גאר א פאר שמאטקעס, וואס ס'האלט אן ביי איהר פון אסתר-תענית ביז פורים? פארוואס קומט אייך אזוי פיעל געלט. ווי האט מען עס „א יאנידעט" צו פערלאנגען אזא פרייז פאר דארט עטליכע קליידלעך, יאקעלעך קאפאטקעס, שלאפראקען און דער שווארץ יאהר ווייסט נאך ווי זיי הייסען דארט? פאר אזעלכע קינדערישע קליידלעך, וואס יעגען קורץ ביז איבער די קני. איינגאנצען אהן ארבעל, מיט „א גאנצער האלבער" לבנה-אויסשניט פון פארענט און פון הינטען, וואס מ'הייסט דארט ביי ווי: „דעקאלטעס" קומט אייך אזוי פיעל געלט? וואס מיינט איהר, אז איך שאר געלט אין די גאסען? און ווי גרויס איז דען דאס גאנצע קליידעל, מישטיינס געזאגט? מען קאן עס דאך פערבעהאלטען אין א חעטשעל-קעשענע, וואס אפילו, ווען א מילב עסט דאס אויף, וואלט עס אויך הונגעריג געבליבען, איז שעמט איהר זיך נישט דערפאר צו „רייסען אזא פאס"? ס'איז דאך א סקאנדאל, סטייטש! און וואס מיינט איהר, אז איך וועל עס זיין דער „פופקע", דער גרויסער פערד און וועל אייך בעצאהלען? ניין, א גראשען וועל איך אייך נישט בעצאהלען! ניין, א גראשען וועל איך אייך נישט געבען? א צעבראכענעם פעניג נישט אפילו! און גייט אייך נעזונטערהייט פון דאנעט, איידער איך וועל אייך!... גייט! גייט פון דאנעט! איהר, מערדער! בלוט זויגער! פאפיק-שינדער! גייט צו איהר, צו מיין ווייב, גייט! איהר זענט נישט בעסער פון איהר. זענט איהר נישט בעסער! איך האב נאך ווייניג אויפ'ן קאפ דעם שניט-קרעמער מיט זיינע געשוואלענע רעכענונגען און דאס ווייב מיט איהר שטענדיגען „פאראוואי"ן חוץ אלע אנדערע שלעק, זענט איהר נאך אויך דא צו מיינע צרות! א שניידער זענט איהר? א שניידער א הויט-שינדער זענט איהר, נישט קיין שניידער! איך... איך וויל אייך נישט אנקוקען, וויל איך נישט! א גראשען וועל איך אייך נישט געבען! א גראשען נישט! זאל זי אייך בעצאהלען און זאל זיך די וועלט איבערדרייען מיט אלע ווייבער צוזאמען און מיט אלע מאדעס אינאיינעם! איך... איך האב שוין נישט קיין כוח! איך קאן שוין מעהר נישט אויסהאלטען!... איך קאן נישט מעהר!...

מ. מאנדעלזאהן.

בען האבען דעריבער איינגעארדענט א מאטש ווער פון וועמען ס'זאל זיין מייסטער פון די ראדאמער יודישע ספארט-קלובען.

דער גאנג פון מעטש איז געווען קנאפ אינטערעסאנט און דער שפיעל — אנ'אגענער. ביידע צדדים פיהרען דורך עטליכע אטאקעס, די ערשטע נוצט אויס מכבי און מאכט דעם ערשטען גאל. גוט איז די פערטיידיגונג פון מכבי, וועלכע ליקווידירט די געפעהרליכע שאנסען פון ב״כ. אבער פארדאס איז די ב״כ-פערטיידיגונג געהען שוואך און האט געמאכט טיילווייזע פעהלערן (ווייזט אויס, אז זיי זענען נאך מיעד פון די פריהערדיגע מעטשען). ענדליך נאך א קליינע קאמבינאציע פון די ב״כ-שטורמער געלונגט ווי דורך וויזענבערג'ען צו מאכען א גאל און דערמיט איז פערענדיגט געווארען די ערשטע העלפט.

נאך דער פויזע האט ב״כ מעהר אטאקירט. אבער זיי נוצען נישט אויס עטליכע גינסטיגע מאמענטען. ראסנלייבען מכבי האט ארויסגעוויזען זעהר פיל ענערגיע און אליין ווי איינער האבען געשפילט אמביציעז. עס ווערט דורכגעפיהרט א שעהנער קאמבינאציע-שפיעל פון די ב״כ-שטורמער, וועלכע ציעלען א צווייט טויער (2-ער גאל). מיט'ן רעזולטאט 2:1 פאר ב״כ האט דער שיעדס ריכטער ה' יאבלאנסקי פערענדיגט דעם מעטש.

טור (וויערזשבניק)—סאקול 0:2 (2:0)

דער מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון קל. „בע״ פון די איבענדערמאנטע ספארט-קלובען איז פערענדיגט געווארען מיט'ן נצחון 0:2 פאר די וויערזשבניקער געסט.

שיעדס-ריכטער—ה' רובינשטיין.

---

2 פונקטען פאר „השחר״

שבת האט געזאלט פארקומען א מייסטער-מעטש וועגען קל. „צע״ צווישען דעם יודישען ספארט-קלוב השחר—סטושעלעץ, נאר צוליב דעם, וואס די לעצטע האבען זיך נישט געשטעלט צום קאמף, האט דער בעשטימטער שיעדס-ריכטער, ה' דאנציגער, אנגעפייפט וואלקאווער (3:0) פאר השחר.

גוויאזדא—ר. ק. ס. III 1:1 (2:2)

זונטאג 11 פריה האט דער יודישער ספארט-קלוב „גוויאזדא״ געשפילט א מייסטער מעטש וועגען קל. „צע״ מיט ר.ק.ס. III. נאך א אנדערטהאלבען שעהדיגען קאמפף האט זיך דער מעטש פערענדיגט מיט רעמי (2:2).

— ס.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

אימפאזאנטע הערצל-אקאדעמיע אין סוחרים-פעראיין.

ווי בעוויסט, איז פאראכטאגען זונטאג, כ' תמוז, אויסגעפאלען די 25-טע יאהרצייט פון גרויסען ציוניסטישען פיהרער ד״ר הערצל. אין זעלבען טאג איז אין דער שטאטישער שוהל אבגעריכט געווארען אנ'הזכרה. פון די ארטיגע ציוניסטישע פארשטעהער האט קיינער נישט רעפערירט מענינא דיומא, אזוי ווי ס'איז דער מנהג אלע יאהר. דאס איז געשעהן צוליב דעם וואס די גרעסטע טהייל פון ציוניסטישען קאמיטעט איז געווען פערדרייזט פון ראדאם. דערפאר איז פאריגען שבת-צונאכט איינגעארדענט געווארען א פייערליכע טרויער-אקאדעמיע אין סוחרים-פעראיין, וואו די פארשטעהער פון דער היגער ציוניסטישער ארגאניזאציע די ה״ה פרע-קעל, ראטענבערג א. א. זענען ארויסגעטרעטען מיט רעפעראטען.

אויסער די רעדעס האבען מאנכע פון דער ציוניסטישער יוגענד פארגעטראגען דעקלאמאציעס. אויף דער אקאדעמיע איז געקומען א גרויסער עולם, וועלכער האט איבערפילט דעם לאקאל פון סוחרים פעראיין.

העברעאיש איז זשארגאן,

און זשארגאן ווערט נישט אנערקענט פאר קיין שפראך צו שרייבען אויף אנ'אדרעס.

אזא פסק-הלכה האט ארויסגעגעבען די פאסט.

דער היגער יודישער איינוואהנער ה' נחמיה אייגער האט לעצטענס אוועקגעשיקט א בריעף קיין ארץ ישראל. אויף דער אדרעס-זייט האט ה' אייגער אויפגעשריבען דעם נאמען פון לאנד, ס'הייסט דאס ווארט פאלעסטינא, מיט לאטיינישע אותיות און די איבריגע אדרעס-פארמאליטעטען, ס'הייסט דעם נאמען פון דער שטאדט, גאס און ארט, האט ער אויסגעפולט מיט העברעאישע ווערטער. ה' אייגער פיהרט זיך שוין אזוי א לענגערע צייט און די בריעף קומען שטענדיג אן אויפ'ן ריכטיגען אדרעס. דאס לעצטע מאהל האט מען דעם ה' אייגער געמאכט א סורפריז און זיין לעצטען בריעף האט איהם די פאסט אומגעקעהרט, מיט'ן מאטיוו, וואס דער אדרעס איז געשריבען אויף זשארגאן.

ה' אייגער וואונדערט זיך: היתכן,— אז דער בריעף געהט קיין פאלעסטינא — דאס ווייסט דאך די פאסט, ווייל דאס ווארט פאלעסטינא איז דאך בפירוש געשריבען מיט לאטיינישע בוכשטאבען. און ווייטער אין פאלעסטינא-זיצען דאך דארט בעאמטע אויף דער פאסט, וואס קאנען העברעאיש, טא פאר וואס האט מען דעם בריעף צוריקגעשיקט.

א קשיא איז עס טאקע, אבער אזא מזל האבען שוין גערעכטיגע פראגען, וואס אויף זיי איז שווער צו געפונען א תירוץ.

„גנב'אלע״ אויפטהוען פון באנדיטען.

אין אסטראווצער געגענד האבען א געוויסע צייט גראסירט באנדיטען און טעראריזירט די איינוואהנער, ביז זיי זענען ענדליך אריינגעפאלען אין די הענד פון דער פאליציי.

דא נישט לאנג האט די פאליציי געכאפט די באנדיטען, די ברידער עדוואַרד און סטעפאן פאדעשוויאק, וועלכע האבען זיך מודה געווען אין אויספיהרען דריי באנדיטישע אנפאלען מיט געוועהר אין האנד. אין גאנג פון דער ווייטערער אויספארשונג האבען די באנדיטען געגעבען נאך ערקלערונגען וועגען זייער „טהעטיגקייט״ אין אסטראווצע און אומגעגענד און אט וואס זיי האבען צו פערצייכענען אין זייער „ספר הזכרונות״:

אויפ'ן קונאוער שאסע האבען די באנדיטען פערלעגט א דראטענע ליניע אין דער ברייט פון שאסע. די ליניע האבען זיי פערצויגען פון איין בוים צום צווייטען אויף אזא הויך, ביז וואנען ס'דערגרייכט דער מאטאר פון אנ'אויטא, כדי אזוי נאך צו מאכען אנ'איבערפאל אויפ'ן ערשטען, בעסטען פאסאזשירען-אויטא. גראד צו יענער צייט איז דורכגעפאהרען א לאסט אויטא, און, אנשטויסענדיג זיך אין דער פערצויגענער ליניע, דורכגעריסען די דראט און געפאהרען ווייטער. די באנדיטען זענען דאן אוועק אין דארף בראר און דארט ווידער אמאהל פערצויגען אזא ליניע. אבער אויך דארט האט זיך נישט איינגעגעבען די באנדיטען זייער „גאונישע״ המצאה. דאס מאהל האט א פאסאזשיר-אויטא די ליניע דורכגעריסען און זיך אוועקגעפאהרען זיין וועגס. די באנדיטען זענען דאן בעפאלען א יודיש געוועלב און ווען די קרעמערקע האט אויפגעהויבען א געוואלד, האט איינער פון די ברידער עדוואַרד איהר א זעץ געטוהן מיט א מעסער און געמאכט פליטה, נישט בעוויזענדיג שוין עפעס צוצורויבען.

די באנדיטען, זעהענדיג, אז זיי האבען ווייניג „מזל״ אונטערוועגנס, האבען זיך געלאזט עולה-רגל זיין קיין אסטראווצע, וואו זיי האבען געפלאנט א בעוואפענטען אנפאל אויפ'ן איינענטימער פון דער ציגעל-פאבריק, טאמאש גלאוואצקי, אויף דער קילינסקי גאס.

דאס איז געווען שפעט אין אוונד. די באנדיטען האבען זיך שוין געהאט שטיל צוגעשארט צום הויז און זיך דערווייל בעהאלטען אין גארטען. זיי האט אבער געשטערט דער דארטיגער איינוואהנער קושניערטשיק, וועלכער האט צופעליג געפענט דאס טהירעל פון גארטען און זייער לאקערונג'ס ארט איז אזוי-נאך ענטדעקט געווארען. דער באנדיט עדוואַרד האט זיך אבער נישט פערלוירען. ער האט זיך שנעל פערמאסקירט דאס פנים מיט א ארומגעבונדענעם טיכעל און מיט געוועהר אין האנד זיך געווארפען אויף קושניערטשיק'ען. פאדערענדיג פון איהם, ער זאל איהם אריינפיהרען צו זיך אין וואהנונג און אוועקגעבען דאס געלד. ווען קושניערטשיק האט זיך אנגעבעטען, אז ער האט נישט קיין געלד, ווייל ער האט נאך נישט בעקומען אויסגעצאהלט די פענסיע, האט דער באנדיט ביי איהם צוגענומען א בושטיווא, בלייפעדער'ס, א טאליע קארטען, 30 זל. און א פאר זילבערנע מאנעטעס. אוועקגעהענדיג, האט דער באנדיט ארויסגעגעבען א בעפעהל אין נאמען פון 12 באנדיטען, זיינע קאלעגעס, אז ער, קושניערטשיק, זאל אין צוויי טעג

ערום 10 איינער ברענגען 100 זל. צום טעלעגראפען-סלופ אויפ'ן באהנטאר און עס דערלאנגען דעם דארטהאַ״טענדיגען באנדיט. אין פאל ווען ער וועט דאס נישט טוהן, האט ער געדראהט מיט טויט. דער איבערגעשראקענער קאנציערטשיק האט וועגען דער אנפאל נישט געמעלדעט דער פאליציי און פינקטליך צו דער אנגעווייזענער צייט און אויפ'ן אנגעוויזענעם ארט איז ער געגאנגען איבערגעבען די 100 זל. די באנדיטען. ער האט אבער שוין דאן קיינעם פון זיי נישט געטראפען, ווייל בינו לבני האט די פאליציי אבגעשטאט ביי זיי א „וויזיט“ און זיי פערבעטען „צו-גאסט“ אין חד-גדיא.

ווי אזוי ס'זעהט אויס די היי-יעהריגע בוסק-אקציע ביי „עזרה“ אין ראדאם.

היי-יאהר האט „עזרת“ א גרויסע צאהל רעפלעקטאנטען אויף צו פאהרען קיין בוסק.

די טעכנישע פארבערייטונגען מצד דער „עזרה“ זענען געמאכט געווארען און צוגעפיהרט אין דער בעסטער ארדנונג; דירות זענען געווארען גערינגען אין איינע פון די שענסטע ווילעס אין בוטק. די ראקטוירישע קאמיסיע האט שוין בעטראכט א טייל קראנקע א. ד. גל.

די פינאנסיעלע זייט איז אבער ווייט פון זיין צופרידענשטעלענד. קודם כל איז עס אפשר די שולד פון די פעדוו. מיטגלידער גופא. דער קריזיס אין ראדאם איז גרויס. דעריבער ווילען איינמאך די מיטגלידער זיך נישט אנגאזשירען אין דער געלד-זאמלונג, אבער דאס איז נישט אויפ'ן ארט. דער פליכט פון יעדען פערוואלטונגס-מיטגליד איז צו מאהנען און אנקלאפען אומעטום און נישט זשענירען זיך פאמער וועט זיך ווער קוועהלען. אבער אויך די יחידים, וועלכע האבען יא די מאטעריעלע מעגליכקייטען און פערשטעהן די וויכטיגקייט ווי ס'איז דאס אהעקשיקען קראנקע אויף קוראציע, די טאקי ברויכען נישט ווארטען ביז מ'וועט צו זיי קומען, נור לויט זייערע מעגליכקייטען אריינטראגען צום פרעזעס פון „עזרה“ אדלער איתמר (לובלינער 31) אדער אין סעקרעטאריאט פון „עזרה“ דלוגע 11 אין די שעה'ן פון 10 ביז 2 מיטאג און פון 6 ביז 8 פארנאכט.

ס'איז שוין צייט, אז דאס עטישע בעוואוסטזיין זאל אויינדרונגען אין מענשליכען פערשטאנד, כדי צו בעגרייפען, אז נישט שטענדיג דארף מען ווארטען ביז מ'וועט צו זיי קומען און וועקען. נאר מען ברויך אמאהל אליין זיך מקדים זיין און ברענגען פרייוויליגע נדבות.

פערלענגערונג'ס - טערמינען פון וועקסלען אין באנק - פאלסקי.

דער מנהג, וואס גילט אין פערשידענע בענק, וואו מ'קאן אויפהאלטען אויף א טאג, צוויי א וועקסעל און ערשט דערנאך עס אויסקויפען — איז ווי בעוויסט נישט חל אין באנק-פאלסקי. דארט מוז מען אויסקויפען דאס וועקסעל אין זעלבען טאג צום בעשטימטען טערמין ביז האלב צוויי נ. מ.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האבען די פרעזעסען פון די ראדאמער פוילישען און יודישען סוחרים-פעראיינען, די ה״ה יאקוב אדלער און וויעזשביצקי אינטערווענירט ביים דירעקטאר פון זיגער היגער באנק-פאלסקי, ביי וועמען זיי האבען אויסגעפועל'ט פאלגענדע ה חה:

די סוחרים, וועלכע קאנען נישט בעוויזען צו צאהלען די וועקסלען ביז האלב-צוויי, ווערט פאר זיי פערלענגערט דער טערמין און זיי קאנען אין זעלבען טאג צאהלען אין דער שעה פון האלב דריי ביז האלב פיער אין דער קאנצעלאריע פון רעיענט ה' ראגוסקי (דריטער מאי. האטעל אייראפעאיסקי) דערפאר וועלען זיי נאר געבען א קליינעם אבצאהל, נעמליך: פון א וועקסעל ביז 100 זל. — ווער ויין דער אבצאהל 50 גר. און פון 100 ביז 1000 זל. — 1 זל. און פון 1000 זל. און ווייטער — 2 זל.

שבת ווערט די שנה פערטווישט אויף האלב צוויי ביז האלב דריי נ. מ.

ווער ס'וועט אויפהאלטען לענגער וועט שוין צאהלען די נארמאלע אבצאהלונגען ווי שטענדיג.

קאסע איינבראך אויף א יודישער באנק.

אין דער יודישער טפולדזיעלניא-באנק אויף לובלינער 25 האבען היינטיגע וואך זיך אריינבעקומען צוויי קאסע-ברעכער. זיי האבען אויפגעבראכען די האנ-דקאסעקע, וואו זיי האבען געפונען 5 זל. זיי האבען שוין געוואלט זיך א נעם טון צו בעארבייטן די אמת'ע קאסע, וואו ס'איז געלעגען א שפאר

ביטל געלד במזומנים און וועקסלען, אבער זיי האבען זיך ראפטום דערשראקען און געמאכט פיס.

די פאליציי האט ענטדעקט עטליכע פערדעכטיגע, וואס פערגעמען זיך מיט דעם „פאך“ און זיי ארעסטירט.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון עופות-סוחרים.

די האנדעלס-קאמער אין סאסנאוויצע האט זיך געווענדעט צום ראדאמער סוחרים - פעראיין אויפצוגעבען גענויע אדרעסען פון אזעלכע פירמעס, וואס בעשעפטיגען זיך מיט עקספארטירען לעבעדיגען און טוידטען געפליגעל. עס געהט וועגען וויכטיגע עקספארט-אנגעלעגענהייטען. דעריבער דארפען די יעניגע זיין מיטגלידער פון סוחרים-פעראיין, כדי דער לעצטער זאל פאר דער סאלידקייט און פינקטליכקייט פון די זעלבע סוחרים, קאנען נעמען אויף זיך די פולע פעראנטווארטליכקייט.

ווער ס'פערנעמט זיך, אלזא, מיט אט דעם מסחר און וועמען ס'איז נוגע די אויבענגעבראכטע ידיעה, קאן זיך וועגען אויספיהרליכע אינפארמאציעס ווענדען אין סוחרים - פעראיין לובלינער 18.

פאהן = רינג

אונטער'ן פראטעקטאראט פון דער ארגאניזיר-קאמיסיע ביים האנדווערקער - קלוב אין ראדאם.

יעקב דוד סטראוזינסקי ענטפערט דעם ח' ראזענבערג מיט 5 זל. און רופט ארויס: יוסל יעגער—סט.-קר. 18
אברהם מאקרי — לובלינער 24
ישראל משה כוואט — וואהל 59
נתן יעקב העלצמאן — סקאריש, 24
נח פאטאזניק — ווארשאווסקי 21
פנחס בירענבוים — גראדפקע 6

שמחת ניימאן ענטפערט דעם ח' גאלדבערג מיט 5 זל. און רופט ארויס די פרוי טערצע גאלדבערג — וואלאווא 3.

אבא נאבראנסקי ענטפערט דעם ח' קאץ מיט 5 זל. און רופט ארויס דעם ח' צימעט — פיאסקי 28.

מענדל שטיינבאק ענטפערט דעם ח' פעלדמאן מיט 5 זל.

אברהם ווייסמאן ענטפערט דעם ח' ווינאגראדסקי מיט 5 זל.

אלעק. לאקס ענטפערט דעם ח' בלאטמאן מיט 5 זל.

אלטער ווינאגראדסקי ענטפערט דעם ח' פעלדמאן מיט 5 זל.

דאנקזאגונג.

מיר דאנקען דעם ריחמפולען פענסיאנאט אין סוכעדניעוו פון ה' רייכקינד. מיר דריקען אויס אונזער צופרידענהייט פאר די געשמאקפולע עסענס, גוטע בעהאנדלונג און פאר דער זארגפעלטיגער איינארדנונג אין די זוניגע צימערען און סאסנאווער וואלד.

ש. לאדאווסקי ווארשא, ש. גאלדבלום קעלץ,
ה. מאנדעלמאן סטאפניץ, מ. גוטמאן קעלץ,
פ. אבראמאוויטש סקארזשיסקא. ח. וויינריב אסטראוויעץ,
ג. כוסטעצקי אסטראוויעץ, ש. בערמאן.

דערמיט מעלדען מיר, אז קומענדיגען דינסטאג ז' לחודש מנחם אב (דעם 13-ען ה. ח.) פאלט אויס די ערשטע יאהרצייט פון אונזער ליבען

מאן, פאטער, שווער און זיידע

ר' אברהם יעקב שיינבוים ז"ל
(סופר)

דעמזעלבען טאג 10 פריה ווערט ארויסגעשטעלט א מצבה און עס קומט פאר א הזכרה אויפ'ן היגען בית-החיים. אויף וועלכע מ'ווערען געבעטען צו קומען קרובים, פריינד און בעקאנטע.

פערבליבענע פרוי, זיהן, שנירען און איינינקלעך.

קעלצער אבטיילונג

דער ניי-געוועלטער שטאט-פרעזידענט—דעמיסיאנירט.

ווי מיר דערוואוסען זיך, האט דער ניי-געוועהלטער שטאדט-פרעזידענט ראמאן טשיכאווסקי, צוריק קומענדיג פון זימער-וואוינונג צוגעשיקט א דעמיסיע-בריף צום פרעזעס פון שטאדט-ראט. די סבה פון דעמיסיע זאל זיין צוליב דעם וואס ער איז אויסגעוועהלט געווארען מיט א קליינע צאהל שטימען האט ער מורא געהאט, אז דער גאנצער שטאדט-ראט האט נישט צו איהם קיין גרויס צוטרוי. ווי אויך צוליב דעם ווייל דער ראטמענער-קלוב פון ב. ב. האט פראטעסטירט געגען דער וואהל פון ה' טשיכאווסקי אלס שטאדט-פרעזידענט.

ווי מיר הערען בעוואויר וועט דעם 8-טען ד. ח. פארקומען נייע וואהלען.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן ארויסטאהר פון פרעזעס פון שטאדט-ראט, ה' מאסלאווסקי וועט ערפילען די פליכטען פון שטאדט-ראט-פרעזעס ה' ד"ר מ. גזשיבאווסקי.

דער וויצע-וואיעוואדא פערלאזט קעלץ.

ווי מיר דערוויסען זיך, פערלאזט דער וויצע-וואיעוואדא, ד"ר אדאם קראעבל, קעלץ. די יזיעה האט געמאכט א רושם אין די היגע געזעלשאפטליכע קרייזען, וואו דער וויצע-וואיעוואדא האט גענאסען פון א גרויסע סימפאטיע.

א שרעקליכער פארפאל

פאריגען דינסטאג איז אויף דער נייער ווארשאווער גאס געשעהן א שרעקליכער פארפאל. בעת דער 15-יעהריגער פיאטר דרעזנא (באדזענטינסקא 8) האט ארויפגעבערענגט ציגעל אויף דער רושטאוואניע צום צווייטען שטאקיגען הויז, וואס ווערט דארט געבויט, האט ער פערלוירען דאס גלייכגעוויכט און אראבגעפאלען. אין א שווערען צושטאנד האט מען איהם איבערגעפיהרט אין שפיטאל שח. אלעקסאנדרא.

דער „רויטער מאג" אין קעלץ

פאריגע וואך האט די פאליציי אדורכגעפיהרט א סך ארעסטען איבער קעלצער יוגענד, אויף וועלכע מען האט נאר געהאט א חשד אין אנגעהעריגקייט צו דער קאמוניסטישער פארטיי.

דער „רויטער דאנערשטאג" איז אדורך רוהיג.

שיער אנגענומען 300 זל. אויף א גע'גנב'עטן טשעק

פאריגען דאנערשטאג האט זיך געבאלדען א אומבעקאנטער פארשוין אויף דער היגער פאסט מיט א טשעק אויף א סומע פון 300 זל. אויס'ן נאמען פון מארחיצער וואוט ה' פ. סענקאווסקי. די בעאמטין האט עפעס בעמערקט ווי דער אומבעקאנטער שרעקט זיך, האט זי איהם געבעטען דאס ער זאל וויזען א פאס. דער אומבעקאנטער האט זיך כלומרש'ט געמאכט זוכען און ער איז נעלם געווארען פון דער פאסט.

צומארגענס האט דער מארחיצער וואוט געמאלדען דער פאליציי, אז מען האט פון איהם צוגע'גנב'עט עטליכע טשעקען. עס איז אויך כדאי צו דערמאנען, אז מיט עטליכע חדשים צוריק האט מען אנגענומען אויף א צוגע'גנב'עטען טשעק פון זעלבען וואוט אויף א סומע פון 105 זל.

גניבות

אויף דער קליינער גאס וואוינט א געוויסער קראיעווסקי. שוין א לאנגע צייט יזי קראיעווסקי בעמערקט יעדען טאג, אז עס פעהלט איהם געלד פון זיין טיש-לאד. דאס האט ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג צוגלייך פעראינטערעסירונג ביי ה' קראיעווסקי'ן, ווייל ס'איז נישט געווען צו בעמערקען קיין צייכען פון א גנב.

פאריגע וואך, ווען קראיעווסקי האט אין אוונט פערלאזט זיין וואוינונג — האט ער, אויף טשיכאווע איבערגעלאזט אין דער וואוינונג זיינע צוויי אנגעשטעלטע.

ארום 10 אזייגער אויפדערנאכט האבען די צוויי אנגעשטעלטע דערהערט, ווי אימיצער שליסט אויף די טהיר.

נאכ'ן אגענץ-אבמאך...

(קליינער פעליעטאן).

אזוי ווי מיר האבען געהערט, אז אסימילאטארען ווילען אויך מיטארבייטען ביים ארץ-ישראל-אויפבוי האבען מיר בעשלאסען צו בעזוכען זיי, די אסימילאטארען לטובת'ן קרן-קימת. אריינקומענדיג צו איינעם פון די קעלצער אסימילאטארען האבען מיר געטראפען די פרוי.

— גוט מארגען — רופען מיר אויס — זי וועלען אזוי גוט זיין עפעס מנדב זיין פאר'ן קרן קימת.

— צאז — פרעגט זי זיך איבער, און גיעט אונז צו פערשטעהן, אז ערשטענס פערשטעהט זי נישט דעם אידישען זשארגאן און, צווייטענס, מען זי וואלט יא פערשטאנען — וואלט זי אויך נישט גערעדט אויף דער שפראך, ווייל זי ליעבט נישט קיין ספעציפיש-אידישע זאכען...

באין ברירה האבען מיר איהר ערקלערט אויף פויליש דעם צוועק פון אונזער בעזוך.

— וואס איז דאס אזוינס „קרן קימת" — פרעגט זי

— וואס איז — גיבען מיר איהר צו פערשטעהן — אזא פאנד אויסצוקויפען ארץ ישראל פון גוי'אישע הענט.

— וואס איז דען — פרעגט זי — אז גוים האבען עס. וועמען שאדט עס דען?... ענטפערען מיר איהר ווייטער:

— אזוי ווי עס עגזיסטירט א אידיש פאלק — מוז אויך עגזיסטירען א אידיש לאנד און דאס קאן געשעהן נאר דעמאלט, ווען מיר, אידען, וועלען עס אויסקויפען.

— אבער צו וואס דארפען מיר עס— קאן זי ווייטער נישט פערשטעהן - צו וואס דארפען מיר אוועקפאהרען פון איירופא און זיך בעזעצען אין אזיען.

מיר האבען אפילו געזעהען, אז ס'איז בחנם דאס אויס'טענה'נען זיך מיט איהר. נאר פונדעסטוועגען האבען מיר איהר געענטפערט:

— אזוי ווי עס עגזיסטירט א אידישע נאציע, און דאס ווייסען מיר דאך אלע. אז פאלעסטינע איז אמאהל געווען א אידיש לאנד, קומען מיר יעצט עס אויפריכטען. ענטפערט זי אונז: צי איז הייגט דאס ערשטע מאהל. וואס איהר זאמעלט אזעלכע געלדער, איהר האט דאך בעדארפען וויסען, אז מיר גיבען נישט קיין געלד אויף אזעלכע זאכען. אז מיר זענען נישט קיין ציוניסטען!

עס איז טאקע אמת — ענטפערען מיר איהר — אז זי זענען נישט קיין ציוניסטען, נאר אזוי ווי עס האט זיך דא נישט לאנג געשאפען די אידישע אגענץ...

— וואס איז דאס אזוינס אידישע אגענץ — לאזט זי אונז נישט ענדיגען.

עס האט שוין אונז גענומען פרוקענען אין מויל. נאר גערה אוועק פון יענעם איבערלאזענדיג יענעם ביי א קשיא...

— זי ווייסען נישט — הויבען מיר ווידער אן — אז עס איז געשלאסען געווארען אן אבמאך צווישען ציוניסטען און נישט-ציוניסטען אויף אזעלכע גוטע בעדינגונגען ווי „פיפטי-פיפטי"?

— וואסז — הארכט זי און ווייס אפילו נישט ווי אזוי איבערצופרעגען — ווער זענען דאס די נישט-ציוניסטען, וועלכע גיבען געלד אויף אזעלכע באנאטעלעס?..

ווער ווייסט ווי לאנג מיר האלטען נאך אזוי גערעדט מיט דער אסימילאטארין, ווען נישט, צום גליק, וואס דער מאן איהרער איז פונקט אונטערגעקומען. געוואויר ווערענדיג פון דער פרוי דעם צוועק פון אונזער בעזוך — רופט ער זיך אן:

— ווי זענט איהר געווען דעמאלט, ווען מען האט געוועהלט די אגענץ. ווען מען וואלט מיך געוועהען אויסגעוועהלט אין דער אגענץ וואלט איך אויך געגעבען פאר'ן קרן קימת... וואס קומט מיר ארויס, אז מען האט געוועהלט אין דער אגענץ מארשאל, ווארבורג און אנדערע.

אויף דעם האבען מיר שוין קיין תירוץ נישט געהאט, ווייל ער איז דאך באמת כשר גערעכט... מיר האבען זיך ענטשולדיגט און אוועקגעגאנגען.

אויפ'ן וועג האבען מיר זיך איינער צום צווייטען אבגערופען: נישט מיט זייער געלד וועט מען בויען ארץ ישראל. נאר דוקא מיט אונזער דלות...

ה. ל.

חען דער אומבעקאַנטער איז אַריין— זענען צו איהם צוגעלאָפען די אַנגע־ שטעלטע. וועלכע האָבען אין איהם דערקענט דעם הויז-אייגענטימער. ה׳ ג.׳ס זוהן. אויף די געשרייען פון די 2 אַנ־ געשטעלטע איז אָנגעקומען פּאָליציי און האָבען דעם גנב אַרעסטירט.

• • •

דאָנערשטאַג: דעם 1-טען אויגוסט ה. י. זענען אומבעקאַנטע פּאַרשוינען אַריינגעקומען אין געוועלב פון ה׳ גרשון רעמבישעווסקי מאַרק 12, מיט׳ן צוועק צו קויפען סחורה אויף א קלייד. נאָך זייער אוועקגעהן האָט ה׳ רעמבישעווסקי בעמערקט, אַז עס פעהלט איהם א שטיק זיידענע סחורה אין ווערט פון 150 זלאָטעס. ער האָט וועגען דעם געמאָלדען אין פּאָליציי.

א 22 יעהריגער „זשן" כאַפּט זיך אַריין ב׳„גראַנדע" אַלס לאַקאַטאַר אין נייעם „מושב זקנים"-הויז.

ווי בעקאַנט האָבען די בעקאַנטע אין קעלץ מנדבים ברידער וואַגייסקי, מיט א געוויסער צייט צוריק אָוועקגעשענקט א הויז אויף סעמינאַריסקא גאַס, פאַר די עקזיסטירענדע „בית יתומים". אין זעלבען הויז האָט אויך געזאָלט איינגע־ אָרדענט ווערען א יודיש „מושב זקנים" אנשטאַלט. צייטווייליג אָבער צוליב פערשידענע און פערשטענדליכע סיבות האָבען די אויבענדערמאָנטע אינספּי־ טוציעס ביז יעצט זייערע אנשטאַלטען נישט איינגעאָרדענט אין דעם אויבענ־ דערמאָנטען געשענקטען הויז.

דאָס האָט אויסגענוצט א געוויסער דירה לאָזער יונגערמאַן אין טראָץ די פריהערדיגע דראָהונגען פון דער „בית יתומים" - פערוואַלטונג, אַז זיי וועלען איהם עקסמיסירען, האָט ער דאָך נישט קוקענדיג אויף דעם זיך אַריינגעצויגען אין איינע פון די לעהרע לאָקאַלען פון הויז.

פערשטעהט זיך, אַז די „בית יתומים" פערוואַלטונג האָט טאַקי באַלד היינטיגע וואָך עקסמיטירט דעם נישט געווינשע־ נעם „לאָקאַטאַר". אין דער שטאָדט איז באַלד פערשפּרייט געוואָרען א „ידיעה", אַז „דער „בית יתומים" האָט פון איהר א הויז עקסמיטירט א אָרימע פרוי מיט 9 קינדער". אזא „ידיעה" האָט ביי יע־ דען דעריבער אַרויסגערופען פערדרוס. ערשט שפּעטער ווען די ידיעה איז קאָנטראָלירט געוואָרען האָבען זיך די געמיטער א ביסעל בערוהיגט...

אין קעלץ האָט פאַריגע וואָך „געריגענט" מיט... „לודוויג גייער׳ס" וועקסלען.

אין א רייכע אָרטיגע באַנק-הייזער האָבען זיך פאַריגע וואָך געווענדעט פערשידענע פּערזאָנען, וועלכע האָבען געהאַלט דיסקאָנטירען אין באַנק אויף א גרעסערע סומע וועקסלען פון די בעקאַנטע לאָדזער טעקסטיל-פאַבריק. לודוויג גייער.

צוליב די אונגעהויערע סומען פון די וועקסלען און צוליב דעם וואָס מיט וועקסלען פון די זעלבע פירמע האָבען זיך דעם זעלבען טאָג געמאָלדען זעהר פיעל פּערזאָנען. איז דער ענין געוואָ־ רען פערדעכטיג ביי א טייל באַנק-די־ רעקציעס. וועלכע האָבען טאַקי ענטזאָגט די וועקסלען צו דיסקאָנטירען.

די פּעראינטערעסירטע פּערזאָנען האָ־ בען באַלד נאָכקאָנטראָלירט די ריכטיג־ קייט פון די וועקסלען און האָבען זיך טאַקי באַלד איבערצייגט אַז... די וועק־ סלען זענען פאַלשע. אויף דער פאָדע־ רונג פון די געליטענע האָבען די פּאָ־ ליציי-אָרגאַנען באַלד אַרעסטירט א גע־ וויסען קעלצער האַלץ-סוחר יוסף רובי־ נאָוויטש פון וועמען אַלע וועקסלען זאָ־ לען האָבען געשטאַמט. ערשט איצט האָט זיך אַרויסגעוויזען די גרויס פון די אַפערע. רובינאָוויטש האָט נעמליך אַרויסגעלאָזט אין פערקעהר אַזעלכע וועקסלען אויף צעהנדליגער טויזענטער זלאָטעס. אויך האָט ער זעלבסט אונ־ טערגעשריבען אויף גרויסע סומען אי־ גענע וועקסלען, וועלכע ווערען פּראָ־ טעסטירט.

די געשיכטע ענדיגט זיך אָבער נאָך נישט מיט דעם. צומאָרגענס נאָכ׳ן אַרעסט איז רובינאָוויטש׳ען געלונגען זיך אַרויסצובעקומען פון אַרעסט הויז און איז אין א אומבעקאַנטער ריכטונג אנטלאָפען.

איצט זוכען די געליטענע מיטלען ווי אזוי צו כאַפּען דעם „העכט". וועל־ כער איז שוין אין קעלץ געקרוינט גע־ וואָרען מיט׳ן נאָמען „לודוויג גייער"...

בלויז צו בעקומען אזא נאָמען האָט זיך דאָס גאַנצע „עסק" אפשר גע־ לוינט...

אויפגעהערט צו ערשיינען.

דאָס „קעלצער וואָכענבלאַט", וועל־ כעס מען האָט אין די היגע אידישע קרייזען גערופען „דאָס קליינע שוועס־ טערל פון „יוד"—האָט אויפגעהערט צו ערשיינען. אין גאַנצען זענען אַרויסגע־ גאַנגען 4 נומערן. דער רעדאַקטאָר פון דעם בלעטל, ה׳ יודל קאַמינער, א קו־ זין פון ר׳ משולם קאַמינער, רעדאַק־ טאָר פון ערשט וואָס פערמאַכטען „יוד" — האָט אין דעם אונטערנעהמונג פער־ לוירען א היבש ביסל געלד. ווי מיר הערן, איז שוין דער פינפטער נומער געווען כמעט פערטיג אין די זעצעריי, נור צוליב א געוויסע סומע געלד, וועל־ כע דער רעדאַקטאָר האָט נישט געהאַט צו צוצאָהלן, האָט די „רעדאַקציע" גע־ מוזט קאַפּיטולירען.

Najserdeczniejsze życzenia
z okazji zaręczyn współpracowniczki naszej
p. Estery Maliniakówny
z Kierownikiem biura p. Jakóbem Sercarzem
zasyłają
WSPÓŁPRACOWNICY KIELECKIEGO
BANKU DYSKONTOWEGO w Kielcach.

Z okazji zaręczyn p. Jakóba Sercarza
z p. Esterą Maliniakówną
wyrażamy serdeczne życzenia zaręczonej parze,
oraz ich Sz. Rodzicom.
Henrykowie Niebelscy — w — Kielcach.

ספּאָרט.

טשאַרני (ראַדאָם) — **מכבי** (קעלץ)

1:3 (0:1)

פאַריגען שבת איז פאָרגעקומען אויף סאָקול-פּלאַץ א פריינדשאַפטס-מעטש צווישען דעם ראַדאָמער ספּאָרט-קלוב „טשאַרני" און קעלצער „מכבי". א גרויסען אינטערעס האָט אַרויסגערו־ פען דער מעטש און האָט צוגעצויגען א גרויסע צאָהל צושויער.

באַלד אין אָנהויב האָט זיך אַנטוויקעלט א זעהר שעהנער שפּיעל און עס איז נישט געלונגען קיינעמען צו מאַ־ כען א גאָל. ערשט ביי ענדע פון די ערשטע העלפט איז געלונגען דעם לינ־ קען פליגעל פון טשאַרני צו ציעלען דעם ערשטען גאָל. מיט דעם האָט זיך פערענדיגט די ערשטע העלפט.

עטליכע מינוט נאָך דער פּויזע גע־ לונגט מכבי צו מאַכען א שעהנעם גאָל. באַלד דערנאָך שיסט טשאַרני צו נאָך צוויי גאָלען און מיט׳ן רעזולטאַט 1:3 פאַר טשאַרני ווערט פערענדיגט דער אַזוי-אינטערעסאַנטער מעטש.

טשאַרני (ראַדאָם) — ...לץ)

2:6 (1:3)

צומאָרגענס זונטאַג האָבען די ראַ־ דאָמער „טשאַרני" געשפּילט א פריינד־ שאַפטס-מעטש מיט די היגע „סאָקול". אויבוהאַלט די סאָקול איז געווען שוואַך קענגען זיין געגנער, איז זיי דאָך גע־ לונגען צו מאַכען דעם ערשטען גאָל דורך א 11-מעטערדיגען שאָס (קאַרנע). דאַגעגען טשאַרני האָט אויך געמאַכט 3 גאָלען ביז צו דער פּויזע.

אויף דער צווייטער העלפט האָט סאָקול געטוישט די שפּילער פון זיי־ ערע ערטער, כדי אזוי-נאָך נישט אַראָב־ צוגעהן פון שפּיעל-פּלאַץ מיט קיין ער־ גערען רעזולטאַט ווי מכבי. דאָך איז די בעסערע טשאַרני, טראָץ אַלע גע־ גענזייטיגע בעמיהונגען, צו פערגרע־ סערען דעם רעזולטאַט אויף 6 און סאָקול האָט צוגעמאַכט נאָך א גאָל, מיט׳ן נצחון 6 געגען 2 פאַר טשאַרני ווערט פערענדיגט דער מעטש.

צו דער אידישער בעפעלקערונג אין קעלץ.

די רעדאַקציע פון „ראַדאָמער-קעל־ צער לעבען" איז מודיע די ג. לעזער אין קעלץ, אַז דאָס רעדאַקציאָנס-קאָ־ לעגיום אין קעלץ איז לעצ-ענס רע־ אָרגאַניזירט געוואָרען. צום קעלצער רעדאַקציאָנס-קאָלעגיום זענען צוגעט־ רעטען נייע פעראַנטוואָרטליכע מיטאַר־ בייטער, אין מהיום והלאה, וועט די קעלצער אָבטיילונג ערשיינען אין א גרעסערען פאָרמאַט, זי וועט ווידער אָוועקגעשטעלט ווערען אויף איהר אמאָ־ ליגען ניוואָ, אין וועלכע ס׳וועט זיך אָבשפּיגלען אין איהר אמת׳ן געשטאַלט דאָס גאַנצע געזעלשאַפטליכע לעבען אין קעלץ.

מיר האָפען, אַז די אידישע געזעל־ שאַפט אין קעלץ וועט ווייטער ווי ביז איצט, אַרויסווייזען איהרע סימפּאַטישע בעציהונגען צו אונזער צייטונג, וועל־ כע איז און וועט ווייטער זיין דער אָר־ גאַן פון נאַציאָנאַלען אידענטום.

רעדאַקציע
„ראַדאָמער-קעלצער לעבען"
אין ראַדאָם. אָבטיילונג אין קעלץ.

ווילנער טרופּע אין ראַדאָם

אויף דער צווייטער וואָך ד. ה. שבת נחמיה וועלען מיר האָבען אין ראַדאָם אַ פּנים חדשות. צו אונז קומט די בע־ריהמטע קינסטלערישע ווילנער טרופּע, וועלכע וועט אויפפיהרען אַ ערשטקלאַ־סיגען רעפּערטואר. עס איז גענוג אָנ־צוהייזען, וואָס אין רעפּערטואַר געהט אריין „קידוש השם“ פון שלום אש, די פּעריל פון דער יודישער ליטעראַטור און פון דער יודישער קינסטלערישער ביהנע. די ארטיסטישע כחות בעשטעהן פון דאָס בעסטע אין אינהאַלטסרייכסטע. דער לייטער פון דער טרופּע איז דער לאַנג־יעהריגער דירעקטאָר פון דער ווילנער טרופּע — ה׳ מזאה.

Przefarbowane stare obuwie
barwnikiem
SKINOL-FARBA
w 54 kolorach
niczem **nie różni się** od nowego obuwia gdyż po przefarbowaniu **Skinol-Farbą** jest trwała, farba nie ściera się, nie pęka i nie schodzi wskutek deszczu.
ŻĄDAĆ WYRAŹNIE SKINOL-FARBA **WSZĘDZIE.**
Przetw. Chem. „SKINOL" Warszawa Zielna 52.

MOŃKOWI GOLDBERGOWI
z powodu przedwczesnego zgonu
MATKI Jego
wyrazy głębokiego współczucia
składają koledzy i koleżanki
klasy **VI**-*ej* **P. W.** *w Radomiu.*

וואַרשע—פּויזען, וואַרשע—ביאַליסטאָק,
וואַרשע—לאָמזשע, וואַרשע—קיעלץ,
לאָדז—קאַליש, ביאַליסטאָק—באַראַנאָוויטש,
דאַנציג—גדיניע, ווילנע—אײשישקי,
לעמבערג—גרודעק־יאַגיעלאָנסקי,
דאָס איז נור אַן אויסצוג פון אַ טייל קאָמוניקאַציע שלאַכען, אויף וועלכע עס קורסירען שטענדיג, רעגולער און פּינקטליך

BROCKWAY די אויטאָבוסן
האָבען זיך ערוואָרבען סימפּאַטיע און צופרידי פון די פּאַסאַזשירען.
„MOTOR TRADERS", **WARSZAWA Ogród Saski**
przy Pl. Żelaznej Bramy 2, tel. 137-13.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דעם ה׳ יונה גאָלדבערג
צוליב דעם פריהצייטיגען טויט פון זיין געשעצטע פרוי
שפּרינצעלע נ״ע
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
יוסיל נייטאַן און פרוי.

את רגשי השתתפותנו אנו מביעים להעסקן החשוב הנדיב הנכבד
ר׳ יונה גאָלדבערג נ״י
בצערו הגדול שקרהו במות עליו
אשתו נ. ע.
המקום ינחמהו ולא יוסיף לדאבה עוד.
ועד ישיבת „תורת חיים“ ברדום.

פּרעזעס משה רובינשטיין ערהאַלטען 100 דאָלאַר פאַר ראַדאָמער יודישע אינסטיטוציעס.

אויפ׳ן אַדרעס פון פּרעזעס פון תאנדוו־קלוב און שניידער־פעראיין ה׳ משה רובינשטיין איז געקומען פון אַמעריקא 100 דאָלאַר פאַר אַ רייה יו־דישע אינסטיטוציעס אין ראַדאָם.

פון וועמען, פאַר וועמען און וויפיעל יעדע אינסטיטוציע דאַרף בעקומען — וועגען דעם אין נעכסטען נומער.

Zawiadomienie.

Polska Spółka Komunikacji Autobusowej w Polsce
S. K. A. Sp. z o. o.
podaje do łaskawej wiadomości P.T. podróżujących iż w dniu 11 **lipca 1929 r.** uruchomiony został
Luksusowy Autobus
światowej marki **„Federal-Pullman"**
z miejscami I i II klasy
Wozy nasze obsługiwane są przez siły fachowe co zapewnia podróżującym punktualną, szybką bezpieczną i tanią komunikację.
Każdy pasażer jadący naszym autobusem „Federal-Pullman" jest ubezpieczony w Tow. Ubezp. „PATRJA" do wysokości 10.000 zł.
Odjazd z Warszawy — 19.30
Odjazd z Radomia — 7.30 rano
Postój w Warszawie Długa 23 i Rogatki Jerozolims.
Postój w Radomiu Hotel Rzymski
Autobus zatrzymuje się vis a vis Polonji w Alejach Jerozolimskich.
Wszelkie informacje oraz wcześniejsze zamówienia biletów uskutecznić można telefonicznie № 437—31 lub na miejscach postoju.
Zarząd Spółki mieści sie **w WARSZAWIE** przy ul. **Nowogrodzkiej Nr. 58 m. 19.**

פליגטו־פענגער!

אַכטונג סוחרים! ווילט איהר האָבען אַ געזיכערטען פאַרדינסט קויפט נור די איינציגע פערשפרייטעסטע
פליגטו־פענגער
„TĘPICIEL" מיט דער מאַרקע
Fabryka Franciszkańska 21
Warszawa, Grosfater.

ענטשולדיגונג

דער סבסוך, וואָס איז פאָרגעקומען צווישען בעניעק ראָזענצווייג מיט חנה קירשענבלאַט וועגען אַ בעליידיגונג איז פערגלייכט געוואָרען און דער־מיט ענטשולדיג איך זיך.

בעניעק ראָזענצווייג.

Kino „CORSO" Teatr
Dziś i dni następnych Długo oczekiwana premjera!
AWANTURNICA BIANITZ
oraz potężny dramat w 10 dużych aktach
DLACZEGO KOBIETA ZDRADZA
w rolach głównych: EMIL JANINGS, CONRAD VEIDT i in.

Kino „NOWE CZARY" Teatr
Tylko 4 dni! DZIŚ PREMJERA Tylko 4 dni!
Konrad VEIDT, Werner KRAUSS, Agnes ESTERHAZY i Eliza La PORTA
1) # STUDENT PRAGI
Przecudna komedja amerykańskiej wyt. „Paramount" p. t.
2) **„Między nami nic nie było"**

Redaktor CH. M. HERC
Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben", Radom, Szwarlikowska 20.